

EVLİLİKTE EŞE KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE AÇICILIK ÖLÇEĞİNİNİN (AÖ) TÜRKÇEYE UYARLANMASI*

Hacer HARLAK¹
Pınar ELMAS²
Seda EREN³

Öz

Kendini açma (KA) yakın ilişkiler ve kişilerarası iletişimin önemli yanlarından biridir. Bununla birlikte, evli kişilerin birbirlerine KA davranışlarını ölçmek üzere geliştirilmiş ölçüm araçları sınırlıdır. Bu çerçevede 1. çalışmada evli çiftlerde KA'yı ölçen bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. KA konusundaki teorik açıklamalar, araştırma bulguları ve önceki ölçeklerden yararlanılarak Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeği (EEKAÖ) geliştirmek üzere maddeler oluşturulmuş ve "hiç anlatmam"dan "tamamını eksiksiz anlatırım"a değişen 5'li cevap seçenekleri ile düzenlenmiştir. Uygun örnekleme yoluyla 264 evli kişiden veri toplanarak temel eksen faktör analizi, korelasyon ve güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. Sonuçlar EEKAÖ'nün yapı geçerliği ve güvenilirliğine kanıtlar sağlamıştır. Yapılan 2. çalışmada eşin kendini açmasına yönelik hazırlayıcı davranışları içeren Açıcılık Ölçeğini (AÖ) Türkçeye uyarlanması için gerekli çeviri işleminden sonra 172 evli kişiden veri toplanmıştır. Veri toplamada AÖ'nin yanı sıra EEKAÖ'nün de yer aldığı bir soru formu kullanılmıştır. Elde edilen verilere doğrulayıcı faktör analizi ve korelasyon analizleri uygulanmıştır. Yapılan analizlerin sonuçları uyarlanan AÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir. Son olarak, hem EEKAÖ hem de AÖ'nün test tekrar test güvenilirliğini değerlendirmek üzere yapılan 3. çalışmada elde edilen verilere (n=54) uygulanan analizlerin sonuçları her iki ölçeğin güvenilir olduğunu desteklemiştir. Tüm bulgular doğrultusunda her iki ölçeğin, hem evlilikte eşlerin kendini açması konusundaki araştırmalarda hem de evlilik danışmanlığı veya aile terapisi uygulamalarında kullanılmasına dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kendini açma, evlilik ilişkisi, ölçek geliştirme, geçerlik, güvenilirlik

* Bu çalışma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu tarafından desteklenen daha geniş çaplı bir proje kapsamında gerçekleştirilmiştir (Proje no: FEF-19016).

¹ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, E-posta: hharlak@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9121-3532

² Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, ORCID: 0000-0001-7909-7818 (3.12.2024 tarihinde aramızdan ayrıldı)

³ Arş. Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: s.eren@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5691-1944

HARLAK, H., ELMAS, P., EREN, S. (2025). Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Açıcılık Ölçeğininin (AÖ) Türkçeye Uyarlanması, 25(68),529-553. DOI:21560/spcd.vi1536656

DEVELOPMENT OF THE SPOUSAL SELF-DISCLOSURE IN MARRIAGE SCALE AND ADAPTATION OF THE OPENERS SCALE INTO TURKISH

Abstract

Self-disclosure (SD) is an important aspect of close relationships and interpersonal communication. However, few measures have been developed to measure self-disclosure in married couples. In this context, Study 1 aimed to develop a scale to measure SD in married couples. Based on the theoretical explanations of SD, relevant research findings and previous scales, items were created to develop the Spousal Self-Disclosure in Marriage Scale (SSDMS) with 5-point response options ranging from 'I do not tell at all' to 'I tell completely'. Data were collected from 264 married people using convenience sampling, and principal axis factor analysis, correlation analysis and reliability analysis were carried out. The results provided evidence for the construct validity and reliability of the SSDMS. In the second study, data were collected from 172 married people after the necessary translation process for the adaptation of the Openers Scale (OS), which includes the preparatory behaviours for spousal self-disclosure, into Turkish. In data collection, a questionnaire including SSDMS as well as OS was used. Confirmatory factor analysis and correlation analysis were applied to the data obtained. The results of the analyses showed that the adapted OS is a valid and reliable measurement tool. Finally, the results of the analyses applied to the data obtained in the third study (n=54), which was conducted to evaluate the test-retest reliability of both the SSDMS and the OS, supported that both scales were reliable. In line with the results of the study, suggestions were made for the use of both scales both in research on spousal self-disclosure in marriage and in marriage counselling or family therapy practice.

Keywords: *Self-disclosure, marital relationship, scale development, validity, reliability.*

GİRİŞ

Kendini açma (KA), kişilerarası ilişkilerde taraflar arasında hem ilişkinin başlamasında hem de ilerlemesinde önemli rol oynayan ilişki veya iletişim davranışlarıdır. KA, kişilerin ilişki içerisinde oldukları diğerlerine, kendi kişisel deneyimlerini, düşüncelerini, duygularını ve tutumlarını açıklamalarıdır (Hendrick, 1981; Jourard, 1971). Sprecher ve meslektaşları, KA'nın tanımına kişinin kendisiyle ilgili bilgilerini de ekler ve yapılacak açıklamanın gönüllü olmasının önemini vurgular (Sprecher et al., 2013). Dolayısıyla KA'nın profesyonel bir ortamda sorulan sorulara cevap vermekten ziyade en az iki birey arasında, bir tarafın kişisel bir şeyi bilerek ve isteyerek açıkça ortaya koyma niyetiyle etkileşimi olarak anlaşılması gerekir (Greene et al., 2006). KA'nın farklı boyutlarından söz edilmiştir. Altman ve Taylor KA'nın genişlik ve derinlik olmak üzere iki temel boyutu olduğunu belirtir (Altman & Taylor, 1973). Genişlik, bireyin gönüllü bir şekilde başkalarına kendini açtığı konuların sayıya çokluğu ve çeşitliliğidir. Buna karşılık derinlik, bireyin yaşamında kendisi için özel ve önemli olan bir konu hakkında karşısındaki bireye açılma derecesidir.

Bireyin KA davranışı, ilişkide aradığı yakınlık ve derinlik düzeyine göre değişkenlik gösterir (Altman & Taylor, 1973). Kişilerin ilişkilerinde yakınlık ve mahrem/özel olma düzeyi arttıkça kendi duygu, düşünce ve arzularını açma eğilimleri de artmaktadır (Omarzu, 2000). Dolayısıyla kendisiyle ilgili bilgileri başka birine aktarma süreci, romantik ilişki ve evlilik ilişkisi türünden yakın ilişkilerde iletişimin önemli bir yanıdır (Derlega et al., 1993). İlişkilerde yakınlık ve mahremiyet arttıkça tarafların kendilerini daha çok açtıkları (Jourard & Landsman, 1960); sevdikleri ve güvendikleri kişilere daha çok açıldıkları (Collins & Miller, 1994); en yoğun ve derin KA'nın eşler arasında olduğu bilinmektedir (Jourard & Lasakow, 1958). Nitekim KA düzeylerinin farklı iletişim muhataplarına (örn., anne, baba, kadın arkadaş, erkek arkadaş, eş) göre değişip değişmediğine dair bir araştırmanın bulguları, evli bireylerin evli olmayan bireylere kıyasla ebeveynlerine ve arkadaşlarına daha az açıldıklarını, buna karşılık en özel konulardaki açılmaların evlilik ilişkisinde gerçekleştiğini göstermiştir (Mikulincer & Nachshon, 1991).

Laurenceau ve meslektaşları, romantik ilişki içerisindeki çiftlerle yürüttükleri bir çalışmada KA'nın ilişkideki yakınlığın en önemli belirleyicisi olduğunu

bulmuştur (Laurenceau et al., 1998). Eşe açılma, eşin de kendisini açması ile sonuçlanan bir karşılıklılık yaratmaktadır (Jourard, 1971). Özellikle, eşler birbirlerinden özen algıladığında, anlaşıldığını ve onaylandığını hissettiklerinde KA'nın karşılıklılığı gelişebilmektedir (Reis & Shaver, 1988). Duygu, düşünce ve arzuların karşılıklı paylaşılması, eşlerin iletişimini ve duygusal yakınlığını geliştirerek duygusal destek yaratabilmektedir (Derlega et al., 2006).

KA'nın ilişkilerdeki rolü birçok araştırmacı tarafından kabul edilmekle birlikte ölçüm araçlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Araştırmacılar evliliğin ve romantik ilişkilerin işleyişinde önemli etkileri olan KA'nın doğasını keşfedebilmek için özgün ölçme araçları geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Waring et al., 1998). KA'nın boyutlarına ve derecesine dair ölçekler bulunmakla birlikte, evlilik ilişkisinde eşlerin birbirlerine kendilerini ne ölçüde ve hangi boyutlarda açtıklarını ölçen araçlar sınırlıdır. Bu makalede yer alan çalışmalardan ilkinde özgül olarak evlilikte eşlerin kendilerini açmasını kapsamlı olarak ölçen bir ölçeğin geliştirilmesi hedeflenmiştir. İkinci çalışmada ise KA'nın karşılıklılığının öneminden hareketle, kişilerin iletişim muhataplarının kendini açmasına uygun ortam hazırlamalarını değerlendiren bir ölçeğin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Yapılan son çalışma ise geliştirilen ve uyarlanan ölçeklerin güvenilirliğini desteklemek üzere kanıt elde edilmesi amacıyla yürütülmüştür. Geliştirilen ve uyarlanan ölçekler KA'nın farklı yanlarını ölçmektedir ve ölçeklerin birbirleriyle ilişkileri de incelenmiş ve buna göre psikometrik yönden değerlendirmeler yapılmıştır.

KA Ölçümleri

Birçok KA'nın birçok ölçümünde konu listesi kullanılmıştır. Bunlardan ilki Jourard tarafından geliştirilen, mevcut ilişki hakkındaki duyguları, önceki ilişkileri, ebeveynler ve arkadaşlarla ilişkileri, kişinin benlik kavramı, dünya görüşü, ilgi alanları ve günlük faaliyetleri gibi konuları içerir (Jourard, 1971). Bu ölçümde katılımcılardan listedeki konularda kendilerini partnerlerine ne ölçüde açtıklarını belirtmeleri istenmektedir. Benzer bir ölçüm 'KA Endeksi'dir (Miller et al., 1983) 55 undergraduate women who scored either high or low on the Opener Scale were paired with other women who scored either high or low on a self-disclosure index. Low disclosers revealed more to high openers than to low openers. However, high disclosers were equally intimate with both types of partner. In a field study with 54

sorority women, acquaintances and friends were more willing to disclose to high openers than to low openers. High openers were more liked than low openers in the latter study only. It is suggested that high openers were able to elicit more disclosure because of their greater receptiveness and attentiveness and use of more follow-up questions. (44 ref. Bu ölçekte partnerine KA ve partnerinin KA düzeyine (algılanan KA) ilişkin “Kişisel alışkanlıklar”dan “En derin duygular”a kadar ayrı konulardaki ifadeler 5’li Likert tipi ölçekte cevaplanır. Waring ve meslektaşlarının ‘Evlilikte KA Anketi’, kişinin ilişkisine (örn., ‘İlişkimizle ilgili duygularım hakkında partnerimle konuşurum’) ve cinselliğe dair düşünce ve duyguları açıklama eğilimi (örn., ‘Partnerime cinsel ilişkimiz hakkında ne hissettiğimi anlatırım’) olmak üzere iki alandaki KA ifadelerini içeren yine Likert tipi bir ölçme aracıdır (Waring et al., 1998).

Bahsedilen ölçümlerden başka KA’nın farklı boyutlarını kapsayan ölçekler de vardır. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde KA’nın incelendiği bir çalışmada beş boyutlu (niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük ve kontrol) bir ölçek geliştirilmiştir (Öksüz et al., 2017). İlgili başka bir ölçek de yetişkin bireylerin partnerlerine KA düzeylerini ölçen dört alt boyutlu ‘Romantik İlişkide KA Ölçeği’dir (Doğruyol & Uzun, 2019). Benzer bir amaçla geliştirilen ‘Eşe Kendini Açma Ölçeği’ ‘Gerekli olmasa bile eşime düşüncelerimi açıklarım’ gibi kişilerin kendilerini eşlerine açma davranışlarına dair cümleler içermektedir (Çağ & Yıldırım, 2017). Bu ölçek KA konuları ve sıklığını değil, kişilerin KA bakımından kendilerine yönelik değerlendirmelerini içermektedir.

Özetle, KA, çeşitli kavramlaştırmalara dayanan farklı ölçeklerle ölçülmektedir. Bu ölçümlerde KA’ya iki farklı kavramsal yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. Birincisi, bireylerin eğilimsel olarak kendi kendilerini KA yönünden değerlendirmelerine odaklanmaktadır. Bu anlayışla oluşturulan ölçeklerdeki maddeler, KA eğilimini bir anlamda benlik değerlendirmesi olarak elde etmeye yöneliktir (örn. ‘Tereddütsüz her konuda eşimle konuşurum’ (Çağ & Yıldırım, 2017). Diğer yaklaşım, daha ziyade kişilerin KA davranışlarını doğrudan belirlemek üzere genel olarak sosyal ilişkilerinde veya özgül bir ilişkide (örneğin aile içi, evlilik, vb.) KA’nın konu, sıklık ve miktarının sorgulandığı ölçeklerdir. Örneğin KA Endeksi bu tür bir ölçektir (Miller et al., 1983)

KA konusunda başka bir yaklaşım, KA'nın farklı yanlarının hem kişisel hem de ilişkisel sonuçlarının değerlendirilmesini temel alabilir. İlişkilerde özellikle memnuniyet veya doyumun, KA'nın eğilimsel yönünden ziyade ilişkiye özgü konulardaki davranışlarla daha güçlü ilişkili olduğu bildirilmektedir (Finkenauer et al., 2004). Dolayısıyla, evlilik ilişkisinde KA'nın daha ziyade eşlerin gerçekleşen davranışlarına, yani konularına ve miktarına odaklanması, KA'nın içeriğinin anlaşılmasında önemlidir. KA'nın sıklığı, içeriği ve etkisi ile ilişkinin doğasının birbirlerini belirlediği vurgulanmaktadır (Willems et al., 2020). Hali hazırda kullanılan birçok KA ölçeğinin maddeleri ve cevaplandırma tarzı tutum ölçeklerine benzemektedir (genellikle “tamamen katılıyorum”dan “kesinlikle (hiç) katılmıyorum”a doğru değişmektedir). Ancak, böyle bir cevaplandırma tarzının kullanıldığı ölçümlerle KA'nın hem devamlılığının hem de derinliğinin belirlenmesi zor görünmektedir. Bu çerçevede bireyin KA düzeyinin konular ve miktar bakımından (örn. “hiç anlatmam”dan “ayrıntısıyla anlatırım”a doğru değişen tarzdaki cevaplarla) ölçülmesi çok daha bilgi verici olacaktır.

Öte yandan, ikili ilişkilerde birinin KA davranışlarının diğerinin KA düzeyini etkilediği bilinmektedir. Kişiler eşlerinin bir konudan kaçındıklarını ve suskun kaldıklarını fark ettikleri takdirde, ilişkilerindeki güven ve sevgiyi sorgulamaya başlayabilmekte, bu durum zamanla çatışmayı arttırabilmektedir (Finkenauer et al., 2009). Bu sebeple KA, ilişkilerde hem karşılıklılıkla hem de zaman içinde ilişkinin doyumlu veya doyumsuz hale gelmesiyle bağlantılıdır. 324 evli kişiyle yapılan bir çalışmada (Davidson et al., 1983) eşin duygularını açmasının ve duygusal açılmanın algılanmasının evlilik doyumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Singapurlu ve Yunan çiftlerle yapılan bir çalışmanın sonuçları, KA'nın iki örnekleme de evlilik doyumunu yordayıcı etkisinin olduğunu göstermiştir (Mui-Teng et al., 2015).

Araştırmalar KA bakımından cinsiyet farklarının bulunduğunu göstermektedir. Genel olarak kadınların erkeklere kıyasla kendilerini daha çok açtıklarına (Dindia & Allen, 1992; Hill & Stull, 1987) dair tutarlı bulgular mevcuttur. Çiftlerle yapılan bir çalışmada kadın eşlerin KA'sının; erkek eşlerin ise hem kendi KA hem de eşlerinin onları açma davranışlarının evlilik doyumlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Quek & Fitzpatrick, 2013). Ek olarak, eşler arasında KA bakımından

tutarsızlık arttıkça, kadınların evlilik doyumunun değişmediği, ancak erkeklerin evlilik doyumunun azaldığı bulunmuştur (Hansen & Schuldt, 1984).

Özetle, mevcut kavramlaştırmalar ve araştırma bulguları ışığında KA'yı evlilik ilişkisinde ele almak için KA'nın hem konularının, hem de -açıklamalarda sıklıkla vurgulandığı gibi- derinlik ve genişlik boyutunun ölçümü uygun bir yaklaşım gibi görünmektedir. Bu çerçevede KA'yı konular ve açılma miktarını dikkate alarak ölçen bir 'Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeği'nin (EEKAÖ) geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öte yandan araştırmalar evlilik ilişkisinde karşılıklılığı ve eşin kendini açmasına olanak sağlamanın önemini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda kendini açmanın diğer bir yanı olan kişinin iletişim muhatabının kendini açmasına olanak yaratmasına dair kendi değerlendirmelerini ölçen 'Açıcılık Ölçeği'nin (Miller et al., 1983) Türkçeye uyarlanması ve psikometrik yönden değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Eş zamanlı olarak yürütülen çalışmalarla geliştirilen EEKAÖ puanları ile uyarlanan AÖ arasındaki ilişkilerin yapılacak psikometrik değerlendirmelere esas oluşturması hedeflenmiştir. Son olarak EEKAÖ ve AÖ'nün test tekrar test güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla ayrı bir çalışma yürütülmüştür.

1. ÇALIŞMA: EVLİLİKTE EŞE KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİNİN (EEKAÖ) GELİŞTİRİLMESİ

Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeği İçin Madde Havuzunun Oluşturulması

EEKAÖ geliştirilmesi amacıyla öncelikle madde havuzu oluşturulmuştur. Bunun için mevcut KA ölçekleri (Derlega et al., 2008; Rubin et al., 1980; Waring et al., 1998) incelenerek yazarların görüş birliğiyle bazı maddeler belirlenmiştir. Ayrıca, yazarlar birbirinden bağımsız olarak KA yaklaşımlarına dayanarak konu listeleri hazırlamıştır. Daha sonra her iki yolla belirlenen konulardan aynı içerikte olanlar birleştirilmiş ve değerlendirmeler sonucunda görüş birliğiyle ölçekte yer alacak olan 22 konuya karar verilmiştir. Oluşturulan liste hem 'kültürel ilgiler (kitaplar, filmler, müzik vb.)' gibi sosyal konuları, hem de 'cinsel hayatımızla ilgili duygularım, yapmaktan dolayı kendimi suçlu hissettiğim şeyler' gibi kişisel/ilişkisel konuları içermektedir. Hazırlanan yönergede kişilerden kendilerini ölçekte yer alan 22 konuda eşlerine ne ölçüde açtıklarını belirtmeleri istenmiştir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında örneklem büyüklüğünün nasıl belirlenmesi gerektiği konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu öneriler örneklem büyüklüğünün genel olarak ya madde sayısına bağlı olarak ya da ölçülecek olan kavramın yapısına bağlı olarak belirlenmesini içermektedir. Her madde için 10 kişi (Nunnally, 1978) veya 10-15 kişiyi yeterli gören (Pett et al., 2003) yazarlar bulunmaktadır. Öte yandan, eğer ölçülecek olan, yapısı bilinen bir kavram ise örneklem 100 kişiden oluşmasının yeterli olduğu ancak daha fazlasının daha da iyi olacağı belirtilirken (Kline, 1994), 100 kişinin zayıf kalacağı, 300 kişinin iyi olacağı kabul edilebilmektedir (Comrey & Lee, 1992).

Tabachnick ve Fidell (2007) 300 kişilik örneklem uygun olduğunu, ancak değişkenler arasındaki korelasyonlar yüksek ise daha azının da yeterli olabileceğini bildirilmiştir. Tüm bu farklı öneriler değerlendirilerek 300 kişiye ulaşılması hedeflenmiş ancak bu çalışmada uygun örnekleme (*convenient sampling*) yolu ile A şehrinde yaşayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 264 evli bireyden (%56.1'i kadın, %43.9'u erkek) veri toplanmıştır. Veriler yüz yüze ve kontrollü toplandığı için kayıp anket olmamıştır. Katılımcıların yaşları 21 ile 53 arasında değişmektedir (Ort = 35.07, SS = 7.39) ve ortalama 9.8 yıldan beri evlidirler (SS = 6.24). %19.7'si ilköğretim, %26.5'i lise, %14.0'i ön lisans, %28.4'ü üniversite ve %11.4'ü lisansüstü eğitim mezunudur. %90.9'u çekirdek ailesiyle yaşadığını, %35.2'si üst, %53.4'ü orta ve %11.4'ü alt sosyoekonomik durumda olduğunu bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeği (EEKAÖ). EEKAÖ kişilerin kendilerini açabilecekleri konulara dair 22 madde içermektedir. Ölçeğin yönergesinde katılımcılardan 'Aşağıdaki konularda kendi bilgi, görüş, duygu ve düşüncelerinizi eşinize ne ölçüde açar, onunla paylaşırsınız?' sorusunu, (1) hiç anlatmam, (2) çok az şey anlatırım, (3) ayrıntıya girmeden genel olarak anlatırım, (4) sadece belirli ayrıntılar dışında hepsini anlatırım, (5) tamamını eksiksiz anlatırım seçeneklerini kullanarak cevaplamaları istenmiştir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması kendini açma düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Benliğe Diğerlerini Dâhil Etme Ölçeği (BDDEÖ)

Aron ve meslektaşları tarafından geliştirilmiş olan, kişilerin kendilerini tanımlarken, sevdiklerini veya çevrelerindeki kişileri bu tanımın içine ne kadar aldıklarını ölçmek amacıyla düzenlenmiş bir ölçektir (Aron et al., 1992). Ölçekte cevap seçenekleri, her durumda birbiriyle aşamalı olarak kesişen iki dairenin diğeriyle iç içe olandan bağımsız duruma değişen yedi farklı halini içermektedir. Bu çalışmada “Aşağıda eşiniz ve sizi temsil edecek şekilde daireler verilmiştir. Her bir resim sizinle eşiniz arasındaki ilişkinin simgesidir. Lütfen eşinizle ilişkinizi en iyi ifade eden resmi işaretleyiniz” şeklindeki bir yönerge ile tek sorulu olarak kullanılmıştır.

Sosyo-Demografik Soru Formu. Bu form, katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, evlilik süreleri vb. kişisel bilgileri içermektedir.

İşlem

Çalışmaya⁴ başlamadan önce (A) Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır (24.4.2019/1005). Veri toplama sürecinde, evli kişilere ulaşılarak çalışmanın konusu belirtilmiş ve katılmayı kabul eden kişilerden Bilgilendirilmiş Onam Formunu okuyarak onaylamaları istenmiştir. Anketler katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak bireysel tercihlerine göre ya kendilerinin cevaplanması için beklenerek ya da yüz yüze görüşmeyle uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

EEKAÖ’nün yapı geçerliğini incelemek üzere SPSS 29 paket programı kullanılarak Temel Eksen Faktör Analizi (TEFA) eğik döndürme yöntemiyle uygulanmıştır. Bu yöntem, ölçeğin birbiriyle korelasyonlu boyutlar içerdiğine ilişkin kuramsal kabulden dolayı seçilmiştir (Erkuş, 2003). Faktör sayısı özdeğerler, yamaç eğim grafiği, faktörde yer alan madde sayısı, maddenin faktördeki yükünün (λ) .32’den büyük olması (Erkuş, 2003), maddelerin birden fazla faktöre yük verip vermemesi ve kuramsal gerekçelere dayanılarak belirlenmiştir (Kline, 1994; Tabachnick & Fidell, 2007). Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı ($KMO > 0.50$) verilerin

⁴ Bu makalede yer alan çalışmalar (A) Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından desteklenmiş olan daha geniş kapsamlı bir proje (FEF FEF – 19016) kapsamında toplanmış verileri içermekte olup Etik Kurul onayı tüm proje için alınmıştır.

faktör analizi için yeterli olup olmadığını göstermiştir (Field, 2009). Ayrıca yakınsak geçerliğe (*convergent validity*) kanıt olarak EEKAÖ ile BDDEÖ puanları arasındaki korelasyonlar, ayırtedici (*discriminant validity*) geçerliğe kanıt olarak bağımsız örneklem *t* testi ile cinsiyete göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Ölçeklerin iç tutarlılık güvenilirliği Cronbach Alfa, madde toplam korelasyonları, yarıya bölme yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

BULGULAR

EEKAÖ'nün Yapı Geçerliliği

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek üzere uygulanan TEFA sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı 0.94 olarak bulunduğundan sonuçlar yorumlanmıştır. TEFA özdeğeri 1'den büyük olan ve toplam varyansın %57.88'ini açıklayan üç faktör ortaya çıkarmıştır. Ancak maddelerin faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin ilk faktörde toplandığı, sadece iki maddenin (6. ve 16. Madde, sırasıyla $\lambda = -0.38$ ve $\lambda = 0.40$) ikinci faktöre de yük verdiği görülmüştür. Bununla birlikte bu maddelerin ilk faktördeki yükleri sırasıyla $\lambda = 0.66$ ve $\lambda = 0.59$ olduğundan dolayı birinci faktörde kalmaları uygun bulunmuştur. Bu durumda tüm maddelerle faktör sayısı bir olarak verilerek analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonuçları özdeğeri 10.32 olan ve varyansın %46.91'ini açıklayan tek faktörlü bir yapıyı ortaya koymuştur. Maddelerin yükleri $\lambda = 0.80$ ile $\lambda = 0.57$ arasında değişmektedir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1. EEKAÖ'nün Maddeleri, Faktör Yükleri ve Madde-Toplam Korelasyonları

Madde no.	Madde-Toplam Korelasyonları	λ
8. Hayata dair görüşlerim.	0.772	.804
9. Kişisel alışkanlıklarım	0.707	.737
13. Hayatta benim için neyin önemli olduğu	0.701	.728
12. Kendim hakkında beğendiğim ve beğenmediğim şeyler	0.703	.722
19. Kendimle ilgili en çok utandığım şeyler	0.711	.722
1. Eşime karşı hissettiğim olumlu duygularım	0.697	.717
10. Yapmaktan dolayı kendimi suçlu hissettiğim şeyler	0.698	.716
17. Başka insanlarla yakın ilişkilerim	0.685	.703
14. Beni ben yapan şeyler	0.675	.703
21. Hayatta en çok korktuğum şeyler	0.663	.676

5. Kültürel ilgilerim (kitaplar, filmler, müzik vb)	0.651	.675
22. Yapmış olmaktan gurur duyduğum şeyler	0.634	.658
6. Dini konulardaki görüşlerim	0.619	.651
11. Herkesin içinde uluorta yapmayacağım şeyler	0.634	.649
3. Parasal konulara (bütçemiz, borçlarımız/ödemelerimiz, harcamalarımız) dair düşüncelerim	0.628	.644
18. Politik görüşlerim	0.596	.620
4. Anne babam ve akrabalarım ile ilgili duygularım	0.595	.617
7. Çalışma hayatımla ilgili sıkıntılarım	0.592	.611
2. Cinsel hayatımla ilgili duygularım	0.593	.606
15. Eşimin anne-babası ve akrabaları ile ilgili düşüncelerim ve duygularım	0.591	.603
16. Eşime karşı hissettiğim olumsuz duygularım	0.560	.574

Yakınsak geçerliğe dair kanıtlar sağlamak üzere hesaplanan EEKAÖ ile BDDEÖ puanları korelasyonu $r = 0.48$ ($p = 0.001$) olarak bulunmuştur. Ayrıca EEKAÖ puanları cinsiyete göre karşılaştırılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre kadın (Ort. = 84.23, SS = 18.47) ve erkek katılımcıların (Ort = 78.43, SS = 19.14) ölçekten aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(262) = 2.49$, $p = .01$). Kadın katılımcıların EEKAÖ puanları daha yüksektir ve bu fark için hesaplanan etki boyu (Cohen $d = .31$) küçük-ortadır (Cohen, 1988).

EEKAÖ'nün Güvenirliği

EEKAÖ'nün iç tutarlılık güvenirliği için Cronbach $\alpha = 0.945$ olarak bulunmuştur. Madde-toplam korelasyonları $r = 0.56$ ile $r = 0.77$ arasındadır (bkz. Tablo 1). İki yarım test güvenirliği için madde numarasına göre tek ve çift şeklinde ayrılarak elde edilen 11'er maddeden hareketle puanlar hesaplanmış ve iki yarım ölçekten alınan puanların ilişkisi için korelasyon katsayısı $r = .91$ ($p < .001$) olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Çalışmanın sonuçları, geliştirilen EEKAÖ'nün psikometrik yönden yeterli niteliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur. EEKAÖ, içerdiği konular ve cevaplanma tarzı itibarıyla, evlilik ilişkisinde KA'nın hem genişliğine hem de derinliğine dair ölçüm sağlamaktadır. Ölçeğin geçerliğini sınamak amacıyla

yapılan faktör analizlerinin sonuçları yapı geçerliğine kanıt sağlamıştır. Faktör yapısına dair bulgular ölçeğin kuramsal temelini sağlam olduğuna işaret etmektedir (Şimsek, 2007).

EEKAÖ'nün ilişkiselliği değerlendiren bir ölçüm ile (BDDEÖ) korelasyonu beklendiği gibi pozitif yöndedir. Buna göre kişilerin eşleriyle ilişkilerinin daha sıkı olması durumunda KA daha yüksek düzeydedir. Bu bulgu, EEKAÖ'nün yakınsak geçerliğini desteklemektedir. Öte yandan kadınların erkeklere kıyasla EEKAÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların ilişkiler, duygular, mahrem konular vb. dâhil olmak üzere çeşitli konularda kendilerini daha çok açtıkları birçok çalışmada tekrarlayan bir bulgudur (Dindia & Allen, 1992; Hill & Stull, 1987; Horne & Johnson, 2018). Evli çiftlerle yapılan çalışmalarda kadınların hem betimsel hem de özel bilgileri (Dindia et al., 1997), özellikle duygularını eşlerine daha çok açtıkları (Murstein & Adler, 2005) gösterilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada bulunan cinsiyete göre EEKAÖ puan ortalamaları farkı, önceki bulgularla tutarlıdır. Bu sonuçlar EEKAÖ'nün geçerliğine ayırt edici geçerlik yönünden kanıt olarak kabul edilebilir.

Bir ölçeğin güvenilirliğinin incelenmesi için test-tekrar test, iç tutarlılık ve yarıya bölme yöntemleri önerilmektedir (Price, 2017). Geliştirilen EEKAÖ'nün güvenilirlik incelemesi için bulunan Cronbach alfa katsayısı ve madde-toplam korelasyonları iç tutarlılık güvenilirliğinin yüksek olduğuna kanıt sağlamıştır. Bunun yanı sıra iki yarım test arasındaki korelasyonun bu konudaki önerilerle uyumlu şekilde (Field, 2009; Nunnally & Bernstein, 1994) yüksek olması da ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermiştir. Öte yandan Nunnally ve Bernstein iç tutarlılığın, yapı geçerliğinin yeterli olmasa da gerekli koşulu olduğunu kabul etmiştir (Nunnally & Bernstein, 1994). Dolayısıyla EEKAÖ'nün yüksek iç tutarlılık değerleri yapı geçerliğinin kanıtı olarak da yorumlanabilir.

2. ÇALIŞMA: AÖ'NÜN TÜRKÇEYE UYARLANMASI VE PSİKOMETRİK YÖNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlişkilerde kendini açmanın muhatabın davranışlarından etkilendiği bilinmektedir. Bu bakımdan KA'nın karşılıklılık yönüyle ilişkili kişisel bir özellik duyarlılıktır (responsiveness). Duyarlılık, bireylerin bazı kişilere kendilerini daha kolayca açabildiğinden hareketle, etkileşim muhatabını 'açabilmeye', yani muhatabın kendisine dair özel açıklamalar yapmasına ve kendisini açmasına

uygun ortam hazırlayabilme yeteneği olarak tanımlanır (Miller et al., 1983). Miller vd. bu kişilik özelliğinin ölçümü için Açıcılık Ölçeği'ni (AÖ, Openers Scale) oluşturmuştur. KA ile açıcılık arasında olumlu korelasyon bulunmuştur (Sprecher & Hendrick, 2004). Bu çalışmada AÖ'nün Türkçeye uyarlanması ve psikometrik yönden değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

AÖ, Miller vd.'nin (1983) KA'nın 'diğerinin de açılmasına zemin hazırlama' ile ilişkili olmasından hareketle bu yeteneği belirlemek için geliştirdikleri bir ölçektir. AÖ'ye dair orijinal çalışmada (Miller et al., 1983) ölçeğin tek faktörlü yapıda olduğu bildirilmiştir ve iç tutarlılık güvenilirliği Cronbach $\alpha = .79$ olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği için 6 hafta ara ile uygulanmasından elde edilen puanlar arasındaki korelasyon $r = 0.69$ 'dur. Bu psikometrik özellikleri bakımından AÖ, tek faktörlü güvenilir bir ölçüm aracıdır (Miller et al., 1983). AÖ'nün Türkçeye uyarlanması KA ölçümleri ile birlikte özellikle evlilik ilişkisinde çiftlerin karşılıklı olarak KA davranışlarının ele alınmasında yararlı olacağı düşünülmüştür.

Uyarlama çalışması için AÖ'nün yazarından (C. L. Miller ile e-posta aracılığıyla iletişim kurularak) gerekli izin alınmıştır. AÖ'nin Türkçeye çevirisi bağımsız çeviri yöntemi (Gudmundsson, 2009) ile yapılmıştır. Buna göre önce araştırmacılar maddelerin çevirisini birbirinden bağımsız olarak yapmış, daha sonra her maddenin çevirileri karşılaştırılmış ve hem anlaşılabilirlik hem de uygulanabilirlik gözetilerek ölçeğin son hali görüş birliğiyle oluşturulmuştur. AÖ, 'kesinlikle katılıyorum'dan 'kesinlikle katılmıyorum'a değişen cevapları içeren 5'li Likert tipinde cevaplanan 10 maddeden oluşur. Maddeler başkalarının algılanan davranışları (örn., 'İnsanlar çevremde rahat hissediyor'), başkalarını dinlemeye ilgi (örn., 'İnsanları dinlemekten zevk alırım') ve kişilerarası beceri (örn., 'İnsanları kendileri hakkında konuşmaya devam ettirebilirim') alanlarını içermektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, bireyin kendisini muhatabının kendi açmasını kolaylaştıran biri olarak algıladığını göstermektedir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Örneklem büyüklükleri konusundaki görüşler de değerlendirilerek uygun örnekleme (*convenient sampling*) yolu ile A şehrinde yaşamakta olan 172 kişi çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Anketler yüzyüze toplanmış ve anket kaybı olmamıştır. Katılımcıların %51.7'si kadın, %48.3'ü erkektir ve yaşları 21 ile 58 arasında değişmektedir (Ort = 36.61, SS = 7.50). Evlilik süresi ortalama 10.77 (SS = 6.14) yıldır ve %24.5'i ilköğretim, %27.9'i lise, %11.6'sı ön lisans, %26.2'si üniversite, %9.9'u lisansüstü eğitim mezunudur. %89.5'i çekirdek ailesiyle yaşadığını, %34.8'i üst, %53.5'i orta ve %11.6'sı alt sosyoekonomik durumda olduğunu bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Açıcılık Ölçeği (AÖ). AÖ (Miller et al., 1983) orijinalinde olduğu gibi, 10 maddeli, 5'li Likert tipinde ('kesinlikle katılıyorum'dan 'kesinlikle katılmıyorum'a değişen) cevap seçenekleri ile düzenlenerek kullanılmıştır.

Evlilikte Eşe Kendini Açma Ölçeği (EEKAÖ). 1. Çalışmada geliştirilmiş olan 22 maddeli ölçektir.

Sosyo-Demografik Soru Formu. Katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, evlilik sürelerine dair kişisel bilgileri içeren bir formdur.

Verilerin analizi

AÖ'nün faktör yapısı LISREL (Jöreskog, & Sörbom, 2006) programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. DFA sonuçlarının değerlendirilmesinde χ^2/sd oranı ≤ 5 ; RMSEA ≤ 0.08 , NNFI, CFI ve AGFI > 0.90 kabul edilebilir uyum değerleri olarak alınmıştır (Hu & Bentler, 1999; Jöreskog & Sörbom, 1993; Tabachnick & Fidell, 2007)IL",title":"LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language","type":"book"},"uris":["http://www.mendeley.com/documents/?uuid=db8ba342-f4e4-44d0-9257-701e796c4750"]},{\"id\":\"ITEM-3\",\"itemData\":{\"ISBN\":\"0-205-45938-2 (Hardcover. Ayrıca yakınsak geçerliğe (*convergent validity*) kanıt olarak AÖ ile EEKAÖ puanları arasındaki korelasyon hesaplanmış ve ayırteci (*discriminant validity*) geçerliğe bir kanıt olarak bağımsız örneklem *t* testi ile cinsiyete göre

karşılaştırmalar yapılmıştır. AÖ'nün iç tutarlılık güvenirliği Cronbach Alfa, madde toplam korelasyonları, yarıya bölme yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

BULGULAR

AÖ'nün Yapı Geçerliği

AÖ'nün orijinalinde tek faktörlü yapıda olduğu bilindiği için Türkçeye uyarlanan formunun yapı geçerliğini değerlendirmek üzere doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Analiz sonucunda χ^2 (35, n = 172) = 95.79, χ^2/sd = 2.74, p = 0.001, NNFI= 0.94, CFI= 0.96, SRMR = 0.057, AGFI = 0.84, RMSEA= 0.10 olarak bulunmuştur. Modelin iyileştirilmesi yönündeki modifikasyon önerileri 1. ile 2. ve 6. madde, 7. ile 8. ve 9. ile 10. maddelerin hata varyanslarının ilişkilendirilmesini içerdiğinden belirtilen yönde düzenlemeler yapılarak model tekrar test edilmiştir. Yeni modelin ilkinde kıyasla daha iyi uyum gösterdiği bulunmuştur [χ^2 (31, n = 172) = 44.71, p = 0.05, χ^2/sd = 1.44, NNFI = 0.99, CFI= 0.99, SRMR = 0.041, AGFI = 0.91, RMSEA = 0.05]. Analiz sonuçlarına göre, her maddenin standartlaştırılmış faktör yükü istatistiksel olarak anlamlı olup 0.40 ile 0.71 arasında değişmektedir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2. AÖ'nün Maddeleri, Faktör Yükleri ve Madde-Toplam Korelasyonları

Madde no.	Madde-Toplam Korelasyonları	λ
5. İnsanların bana içini dökmelerini kolaylaştırırım.	.707	0.71
9. İnsanları nasıl hissettiklerini anlatmaya teşvik ederim.	.648	0.64
10. İnsanları kendileri hakkında konuşturabilirim.	.591	0.64
2. İyi bir dinleyici olduğum söylenir.	.611	0.62
6. İnsanlar benimle birlikteyken kendilerini rahat hissederler.	.657	0.60
1. İnsanlar sık sık bana kendilerinden bahsederler.	.565	0.58
8. İnsanların sorunlarına cana yakın yaklaşırım.	.658	0.57
7. İnsanları dinlemekten zevk alırım.	.560	0.56
4. İnsanlar bana sırlarını açacak kadar güvenir.	.621	0.55
3. Başkalarına karşı çok kabul ediciyimdir.	.381	0.40

AÖ'nün yakınsak geçerliğinin değerlendirilmesi amacıyla AÖ ile EEKAÖ puanları arasında hesaplanan korelasyon $r = 0.41$ 'dir (p = .001). AÖ puan ortalamaları cinsiyete göre karşılaştırıldığında kadın katılımcıların ölçek ortalamalarının (ort = 40.42, SS = 5.36) erkek katılımcıların ortalamalarından

(ort = 37.07, SS = 7.00) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($t(170) = 3.53$, $p = 0.001$). Bu fark için etki boyu (Cohen $d = 0.54$) ortadır (Cohen, 1988).

AÖ'nün Güvenirliği

10 maddeli olan AÖ'nün iç tutarlılık güvenirliliği için hesaplanan Cronbach $\alpha = 0.88$ 'dir. Madde-toplam korelasyonları $r = 0.71$ ile $r = 0.38$ arasında bulunmuştur (bkz. Tablo 2). Ölçeğin yarıya bölme yöntemi ile hesaplanan güvenirliliği $r = 0.78$ 'dir ($p < 0.001$).

TARTIŞMA

Çalışmada Türkçeye uyarlanan AÖ, KA'nın karşılıklılığıyla bağlantılı bir ölçektir (Miller et al., 1983) AÖ'nün faktör yapısına dair doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin orijinalindeki gibi tek faktörlü olduğunu doğrulamıştır. AÖ puanları ile EEKAÖ puanları arasında hesaplanan korelasyon ölçeğin yakınsak geçerliğine kanıt sağlamıştır.

Bunun yanı sıra cinsiyete göre yapılan karşılaştırmaların beklenen yönde olması da ayırt edici geçerlik yönünden kanıt oluşturmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı için hesaplanan Cronbach alfa, madde-toplam ve yarıya bölme korelasyon katsayılarının yüksek olması güvenirlilik bakımından iyi değerlere sahip olduğunu göstermektedir (Field, 2009; Nunnally & Bernstein, 1994; Price, 2017). Aynı ölçeğin yakın tarihteki başka bir uyarlama çalışmasında üniversite öğrencisi katılımcılardan toplanan verilerle yapısı doğrulanmış ve iç tutarlılık güvenirliliği yüksek (Cronbach $\alpha = .85$) bulunmuştur (Gündoğdu et al., 2020).

3. ÇALIŞMA: EEKAÖ VE AÖ'NÜN TEST TEKRAR TEST GÜVENİRLİĞİ

KA'nın farklı yanlarını içeren EEKAÖ ve AÖ'nün test tekrar test güvenirliliğini değerlendirmek üzere ayrı bir çalışma yapılmıştır.

YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışma için 1. ve 2. çalışmanın örnekleminde ayrı olarak uygun örnekleme yoluyla ulaşılan toplam 54 (% 46.3'ü kadın, % 53.7'si erkek) kişiden iki ayrı zamanda veri toplanmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 39.83'tür (SS = 9.57) ve ortalama 13.65 (SS = 9.71) yıllık evlidir.

Veri toplama araçları

Çalışmanın verileri EEKAÖ, AÖ ve Sosyo-Demografik Bilgi formunun yer aldığı bir soru formu kullanılarak toplanmıştır.

İşlem

Veri toplamak için, (önceki çalışmalara katılmamış olan) evli kişilere çalışmanın konusu belirtilerek çalışma için kendilerinden 4 hafta sonra tekrar veri toplanacağı açıklanmıştır. Katılmayı kabul eden kişilerden Bilgilendirilmiş Onam Formunu okuyarak onaylamaları, ilk ve ikinci uygulamanın anketlerini eşleştirmek için verilen formüle göre rumuz oluşturmaları istenmiştir. Anketler katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır.

BULGULAR

EEKAÖ'nün dört hafta ara ile uygulanmasından elde edilen puanlar arasındaki korelasyon değeri $r = 0.90$ ($p = .001$) olarak hesaplanmıştır. AÖ için iki uygulama arasındaki ilişki için hesaplanan korelasyon katsayısı $r = 0.58$ 'dir ($p = 0.001$).

TARTIŞMA

Bir ölçeğin test tekrar test korelasyonunun güvenilirlik yönünden nasıl değerlendirileceğine dair farklı öneriler bulunmakla birlikte genel olarak 0.70'den yüksek olması önerilmektedir (Cicchetti, 1994; Price, 2017). Buna göre EEKAÖ için elde edilen test tekrar korelasyonu, ölçeğin güvenilirliğinin mükemmel olduğunu göstermektedir.

AÖ'nün test tekrar test güvenilirliği korelasyon değeri ancak orta düzeydedir. Ölçeğin orijinal çalışmasında elde edilen test tekrar test korelasyonunun da sınırda ($r = 0.69$) olduğu bildirilmiştir (Miller et. al., 1983). Test tekrar test korelasyonunun iç tutarlılıktan farklı olarak ölçülen yapının zaman boyunca durağanlığını (*stability*) gösterdiği vurgulanmaktadır (Aldridge et al., 2017; Baumgartner, 2000). Dolayısıyla elde edilen sonuç AÖ'nün ölçtüğü psikolojik yapının, yani açıcılığın durumsal faktörlerden daha yüksek düzeyde etkilenebileceğini düşündürmektedir.

GENEL TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu makalede sunulan çalışmalarda, evlilikte bireyin kendini açmasını genişlik ve derinlik boyutlarını dikkate alan bir ölçme aracı geliştirilmiş ve diğerinin

kendini açmasına zemin hazırlamayı içeren açıcılık eğilimini değerlendiren bir ölçeğin Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Yapılan çalışmaların sonuçları, hem geliştirilen EEKAÖ'nün hem de uyarlanan AÖ'nün (Miller et al., 1983) elde edilen geçerlik ve güvenirlik kanıtları ile psikometrik yönden yeterli niteliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur.

EEKAÖ'nün geçerlik değerlendirmeleri ölçeğin tek faktörlü yapıda, ilişkiselliği ölçen başka bir ölçekle beklenen yönde korelasyonlu olduğunu ve farklı puanlar alması beklenen gruplarda beklenen yönde sonuç verdiğini göstermiştir. Aynı zamanda EEKAÖ ile AÖ arasındaki korelasyon beklenen yöndedir. Bu sonuçlar EEKAÖ'nün yapı geçerliği yönünden kanıtlar olarak değerlendirilebilir. Sosyal Nüfuz Kuramı'nda kişinin ilişkisi gelişmeye devam ettikçe KA'da hem çeşitliliğin hem de derinliğin arttığına değinilmektedir (Altman & Taylor, 1973). Benzer şekilde, Merdiven Modeli'nde (Knapp & Vangelisti, 2005) ilişkilerin gelişme sürecinin daha yüzeysel konularda paylaşımların yapıldığı 'deneyimleme' aşamasından, bu paylaşımların miktarının ve derinliğinin arttığı 'yoğunlaşma' aşamasına geçilmesiyle ilerlediği belirtilmektedir. Dolayısıyla, evlilik ilişkisi türünden bir ilişkide KA'nın bu yönlerinin değerlendirilmesine ihtiyaç bulunduğundan dolayı EEKAÖ'nün yakın ilişki içerisinde KA'ya dair kuramsal açıklamalarla tutarlılığı yüksek görünmektedir.

Kişilerin KA düzeyleri ile diğerinin kendini açmasına ne ölçüde destekleyici bir ortam hazırladıklarına dair kendi değerlendirmelerinin olumlu yönde ilişkili olması, KA'nın karşılıklılığı dikkate alındığında (Jourard, 1971) beklenen bir durumdur. Karşılıklılık, insan ilişkilerine alış-veriş olarak yaklaşan Sosyal Takas Kuramında (Homans, 1958) insanların ilişkilerde verdikleri kadar almak istemeleri olarak tarif edilir. Yakın ilişkide eşin ne kadar açıldığına dair inancın önemli bir rolü vardır. Dolayısıyla kişinin eşinin açılabilmesine uygun ortamı ne ölçüde hazırladığına dair kendi algısı yani açıcılık değerlendirmesi, bir bakıma eşinin kendini açmasıyla ilgili beklentilerini de yansıtmaktadır. Nitekim birbirlerine açılan ve birbirlerinin açıldıklarını düşünen eşlerin daha güçlü ilişkileri olduğu bildirilmiştir (Jorgensen & Gaudy, 1980). Bir çalışmada, eşlerin birbirlerine karşı duydukları sevgi, bağlılık ve evliliklerinden aldıkları doyumun, kişi eşine ne kadar açılıyorsa ve eşinin ona ne kadar açıldığına inanıyorsa o kadar yüksek olduğu görülmüştür (Sprecher & Hendrick, 2004).

Uyarlaması yapılan AÖ (Miller et., al 1983) için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinin bulguları ölçeğin orijinalinde olduğu gibi tek faktörlü yapıda olduğunu doğrulamıştır. AÖ ile EEKAÖ puanları pozitif yönde ilişkilidir. Bununla birlikte bu ilişki için bulunan korelasyonun çok yüksek olmaması ölçülen davranışların birbirleriyle bağlantılı ancak ayrı davranış/beceriler olduğunu düşündürmektedir. AÖ puanları bakımından farklı olmaları beklenen gruplarda ölçek puan ortalamalarının farklı bulunmuş olması da dikkate alındığında tüm sonuçların AÖ'nün yapı geçerliğini desteklediği görülmektedir.

Sonuç olarak, geliştirilen EEKAÖ ve Türkçe'ye uyarlaması yapılan AÖ'nün psikometrik olarak yeterli niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Gelecekte yürütülecek bilimsel araştırmalarda ve aile psikolojik danışmanlığı uygulamalarında bu çalışmada geliştirilen ve uyarlaması yapılan ölçeklerin kullanılması alana katkı sağlayacaktır. EEKAÖ ve AÖ, gelecekte araştırmalarda ve evlilik danışmanlığı ya da ilişki terapisi uygulamalarında kullanılabilir. Evlilik veya özel ilişkide KA'nın ilişkiye olumlu etkileri araştırmalarda güçlü şekilde ortaya konmuştur (Berg & Derlega, 1987). Kişinin KA davranışları (Farber & Sohn, 2007) ve eşinin kendini ne kadar açtığına dair algılaması, yakınlık ve ilişkiden alınan doyumla (Candel & Turliuc, 2021; Dickson-Markman, 1984; Sprecher & Hendrick, 2004) ve sosyal destek almayla (Çağ & Yıldırım, 2018) ilişkilidir. KA becerilerinin geliştirilmesinin eşler arasındaki iletişimi ve dolayısıyla evlilik doyumunu arttırdığı bulunmuştur (Zarei & Sanaeimanesh, 2014) Bununla birlikte ilişkilerde taraflar, konu pozitif ya da negatif olsun fark etmeksizin, kendi mahrem bilgilerinden bahsederken karşı tarafın daha yüzeysel bilgiler vererek kendilerini açmalarından hoşnut olmayabilirler (Erber & Erber, 2018).

Bu çerçevede EEKAÖ ve AÖ, çift terapisinde veya evlilik danışmanlığında, eşlerin ikisine de uygulanarak KA düzeyleri, derinlik ve genişlik boyutları, ayrıca eşin kendini açmasına ne kadar destekleyici bir ortam hazırlandığına dair bilgiler elde etmek üzere kullanılabilir. Böyle uygulamalar, ilişkideki tarafların olumlu duygularını arttırarak ilişkinin daha olumlu yönde gelişmesini sağlayabilir. Nitekim KA karşılıklı olarak sürdürüldüğünde hoşlanma, yakınlık, algılanan benzerlik ve ilişkiden alınan hazzın arttığı deneysel olarak da gösterilmiştir (Sprecher et al., 2013). Bu bakımdan KA'nın etkili bir evlilik terapisi yöntemi olduğu bildirilmiştir (Waring, 1987).

SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Çalışmamızda ele alınan KA ölçümlerinin psikometrik yeterliği gösterilmişse de bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Birincisi, EEKAÖ'nin kişilerin eşlerine kendilerini hangi konularda ve ne kadar açtıklarını ölçtüğü, ancak KA sıklığını ölçmediğiyle ilgilidir. Gelecek çalışmalarda ölçek KA sıklığını belirleyecek tarzdaki cevap seçenekleriyle düzenlenerek de kullanılabilir. İkincisi, bireylerin KA davranışlarının ne ölçüde arzu edilen düzeyde olduğu konusudur. Her konunun, ilişkinin her aşamasında konuşulması uygun olmayabilir. Özellikle ilişkinin başlarında bireylerin kendileri hakkında sık ve derin paylaşımlarda bulunması partnerine rahatsız edici gelebilmekte (Altman & Taylor, 1973); ancak ilişkinin ileri aşamalarında uygun olabilmektedir (Hargie, 1986). Gelecek çalışmalarda çiftin kendisi ve partnerinin KA düzeyine dair memnuniyeti EEKAÖ'nün farklı cevap seçenekleriyle düzenlenerek böyle bir kullanımı da değerlendirilebilir. Son olarak, EEKAÖ'nün gelecekte yapılacak çalışmalarla farklı örneklemelerde faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı test edilebilir. Bunun yanı sıra farklı değişkenlerle ilişkileri incelenerek yapı geçerliğine ek kanıtlar bulunabilir. Yapılacak nitel çalışmalarla evlilik ilişkisinde kişilerin eşlerine açtıkları konular derlenebilir ve gelecek çalışmalarda ölçek genişletilebilir.

Hem EEKAÖ hem de AÖ'nün kısa ve kolay anlaşılır olması, uygulamada kullanım kolaylığı sağlayabilirse de her iki ölçeğin de öz bildirim türü olduğu unutulmamalıdır. Gelecek çalışmalarda belirli bir zaman boyunca gerçekleşen KA davranışlarının sesli-görüntülü kayıtlar (Kreiner & Levi-Belz, 2019), günlük tutma (Candel & Turliuc, 2021; Catona & Greene, 2016) vb. yöntemlerin kullanıldığı tekrarlı ölçümleri ile karşılaştırılarak daha ileri geçerlik (yordayıcı geçerlik) kanıtları bulunabilir. Aynı zamanda test tekrar test güvenilirlik incelemesi amacıyla yapılan çalışmada örneklemin küçük olması da bir sınırlılıktır. Gelecek çalışmalarda her iki ölçeğin bu yönden güvenilirliğinin daha geniş örneklemelerde değerlendirilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aldridge, V. K., Dovey, T. M., and Wade, A. (2017). Assessing test-retest reliability of psychological measures: Persistent methodological problems. In *European Psychologist* (Vol. 22, Issue 4, pp. 207–218). Hogrefe Publishing GmbH. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000298>
- Altman, I., and Taylor, D. A. (1973). *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. Holt, Rinehart and Winston.
- Aron, A., Aron, E. N., and Smollan, D. (1992). Inclusion of Other in the Self Scale and the Structure of Interpersonal Closeness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(4), 596–612. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.4.596>
- Baumgartner, T. A. (2000). Estimating the stability reliability of a score. In *Measurement in Physical Education and Exercise Science* (Vol. 4, Issue 3). https://doi.org/10.1207/S15327841Mpee0403_3
- Berg, J. H., and Derlega, V. J. (1987). Themes in the Study of Self-Disclosure. In V. J. Berg, J.H. ve Derlega (Ed.), *Self-Disclosure Theory, Research, and Therapy* (pp. 1-8.). Springer Science+Business Media, LLC.
- Çağ, P., ve Yıldırım, İ. (2017). Eşe Kendini Açma Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 99–111.
- Çağ, P., ve Yıldırım, İ. (2018). The mediator role of spousal self-disclosure in the relationship between marital satisfaction and spousal support. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 18(3), 701–736. <https://doi.org/10.12738/estp.2018.3.0086>
- Candel, O.S. and Turliuc, M. N. (2021). The Role of Relational Entitlement, Self-Disclosure and Perceived Partner Responsiveness in Predicting Couple Satisfaction: A Daily-Diary Study. *Frontiers in Psychology*, 12, 609232. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.609232>
- Candel, O. S., and Turliuc, M. N. (2021). The Role of Relational Entitlement, Self-Disclosure and Perceived Partner Responsiveness in Predicting Couple Satisfaction: A Daily-Diary Study. *Frontiers in Psychology*, 12(March), 1–13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.609232>
- Catona, D., and Greene, K. (2016). Self-Disclosure. In C. R. Berger and M. E. Roloff (Ed.), *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication* (1st ed., pp. 1–5). John Wiley and Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic0162>
- Cicchetti, D. V. (1994). Guidelines, Criteria, and Rules of Thumb for Evaluating Normed and Standardized Assessment Instruments in Psychology. *Psychological Assessment*, 6(4), 284–290. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.6.4.284>
- Collins, N. L., and Miller, L. C. (1994). Self-disclosure and liking: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 116(3), 457–475.
- Comrey, A. L., and Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Psychology Press.
- Davidson, B., Balswick, J., and Halverson, C. F. (1983). Affective self-disclosure and marital adjustment: A test of equity theory. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1), 93–102.

- Derlega, V. J., Greene, K., and Mathews, A. (2006). Self-Disclosure in Personal Relationships. In A. Vangelisti and D. Perlman (Eds.), *Handbook of Personal Relationships* (pp. 409–427). Cambridge University Press.
- Derlega, V. J., Metts, S., Petronio, S., and Margulis, S. T. (1993). *Self-disclosure*. Sage Publications, Inc.
- Derlega, Valerian J., Winstead, B. A., Mathews, A., and Braitman, A. L. (2008). Why Does Someone Reveal Highly Personal Information? Attributions for and against Self-Disclosure in Close Relationships. *Communication Research Reports*, 25(2), 115–130. <https://doi.org/10.1080/08824090802021756>
- Dickson-Markman, F. (1984). How important is self disclosure in marriage? *Communication Research Reports*, 1(1), 7–14.
- Dindia, K., and Allen, M. (1992). Sex differences in self-disclosure: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 112, 106–124.
- Dindia, K., Fitzpatrick, M. A., and Kenny, D. A. (1997). Self-disclosure in spouse and stranger interaction: A social relations analysis. *Human Communication Research*, 23(3), 388–412. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1997.tb00402.x>
- Doğruyol, S., and Uzun, N. B. (2019). Level of Self-Disclosure in Romantic Relationship Scale: A Scale Development Study. III. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*.
- Erber, R., and Erber, M. (2018). *Intimate Relationships: Issues, Theories, and Research* (3rd ed.). Psychology Press.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Farber, B. A., and Sohn, A. E. (2007). Patterns of self-disclosure in psychotherapy and marriage. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(2), 226–231. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.44.2.226>
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS* (3rd ed.). Sage Publications.
- Finkenauer, C., Engels, R. C., Branje, S. J., and Meeus, W. (2004). Disclosure and relationship satisfaction in families. *Journal of Marriage and Family*, 66(1), 195–209.
- Finkenauer, Catrin, Kerkhof, P., Righetti, F., and Branje, S. (2009). Living together apart: Perceived concealment as a signal of exclusion in marital relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(10), 1410–1422. <https://doi.org/10.1177/0146167209339629>
- Greene, K., Derlega, V. J., and Mathews, A. (2006). Self-disclosure in personal relationships. In A. L. V. and D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* (pp. 409–427). Cambridge University Press.
- Gudmundsson, E. (2009). Guidelines for translating and adapting psychological instruments. *Nordic Psychology*, 61(2), 29–45. <https://doi.org/10.1027/1901-2276.61.2.29>

- Gündoğdu, R., Uçar, M. E., ve Konal, B. (2020). Açılabilirlik ölçeği'nin kısa formunun Türkçeye uyarlama çalışması. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 6(34), 1329–1340.
- Hansen, J. E., and Schuldt, W. J. (1984). Marital self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 46(4), 923–926. <https://doi.org/10.2307/352541>
- Hargie, O. (1986). Self-Disclosure: Skill of Self Disclosure. In *A Handbook of Communication Skills*. Routledge.
- Hendrick, S. S. (1981). Self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(6), 1150–1159.
- Hill, C. T., and Stull, D. E. (1987). Gender and self-disclosure: Strategies for exploring the issues. In V. J. Derlega and J. H. Berg (Ed.), *Self-disclosure: Theory, research, and therapy* (pp. 81–100). Plenum Press.
- Homans, G. C. (1958). Social behavior as exchange. *American Journal of Sociology*, 63, 597–606. <https://doi.org/10.1086/222355>
- Horne, R. M., and Johnson, M. D. (2018). Gender role attitudes, relationship efficacy, and self-disclosure in intimate relationships. *The Journal of Social Psychology*, 158(1), 37–50. <https://doi.org/10.1080/00224545.2017.1297288>
- Hu, L. T., and Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 158(1), 1–55.
- Jöreskog, K. G., and Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Scientific Software International.
- Jorgensen, S. R., and Gaudy, J. C. (1980). Self-Disclosure and Satisfaction in Marriage: The Relation Examined. *Family Relations*, 29(3), 281–287.
- Jourard, S. M. (1971). *The transparent self*. Van Nostrand Reinhold Company.
- Jourard, S. M., and Landsman, M. J. (1960). Cognition, cathexis and the dyadic effect in men's self-disclosing behavior. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 6(3), 178–186.
- Jourard, S. M., and Lasakow, P. (1958). Some factors in self-disclosure. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 56(1), 91–98.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. Routledge.
- Knapp, M. L., and Vangelisti, A. L. (2005). *Interpersonal communication and human relationships*. Allyn and Bacon.
- Kreiner, H., and Levi-Belz, Y. (2019). Self-disclosure here and now: Combining retrospective perceived assessment with dynamic behavioral measures. *Frontiers in Psychology*, 10(MAR). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00558>
- Laurenceau, J.-P., Barrett, L. F., and Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure, partner disclosure, and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. In *Journal of Personality and Social*

- Psychology* (Vol. 74, Issue 5, pp. 1238–1251). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1238>
- Mikulincer, M., and Nachshon, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 321–331.
- Miller, L. C., Berg, J. H., and Archer, R. L. (1983). Openers: Individuals who elicit intimate self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(6), 1234–1244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.6.1234>
- Mui-Teng, Q. K., Taniguchi, N., and Argiropoulou, M. I. . (2015). Self-Disclosure Between Marital Couples : A Comparative Study Between Singapore and Greek Couples. *Journal of Comparative Family Studies*, 46(2), 221–240. <http://www.jstor.org/stable/43>
- Murstein, B. I., and Adler, E. R. (2005). Gender differences in power and self-disclosure in dating and married couples. *Personal Relationships*, 2(3), 199–209. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00086.x>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). McGraw Hill Inc.
- Nunnally, J. C., and Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill Companies, Inc.
- Öksüz, E., Mersin, S., ve Türker, T. (2017). Kendini Açma Ölçeğinin üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(6), 586–593. <https://doi.org/10.5455/apd.259467>
- Omarzu, J. (2000). A disclosure decision model: Determining how and when individuals will self-disclose. *Personality and Social Psychology Review*, 4(2), 174185.
- Pett, M. A., Lackey, N. R., and Sullivan, J. . (2003). *Making Sense of Factor Analysis: The Use of Factor Analysis for Instrument Development in Health Care Research*. Sage Publications.
- Price, L. R. (2017). *Psychometric Methods: Theory into Practice*. The Guilford Press.
- Quek, K. M. T., and Fitzpatrick, J. (2013). Cultural Values, Self-Disclosure, and Conflict Tactics as Predictors of Marital Satisfaction Among Singaporean Husbands and Wives. *The Family Journal*, 21(2), 208–216. <https://doi.org/10.1177/1066480712466822>
- Reis, H. T., and Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions*. (pp. 367–389). John Wiley and Sons.
- Rubin, Z., Hill, C. T., Peplau, L. A., and Dunkel-Schetter, C. (1980). Self-Disclosure in Dating Couples: Sex Roles and the Ethic of Openness. *Journal of Marriage and the Family*, 42(2), 305–317.
- Şimsek, O. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ekinoks.
- Sprecher, S., and Hendrick, S. S. (2004). Self-Disclosure in Intimate Relationships: Associations With Individual and Relationship Characteristics Over Time.

- Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(6), 857–877. <https://doi.org/10.1521/jscp.23.6.857.54803>
- Sprecher, S., Treger, S., Wondra, J. D., Hilaire, N., and Wallpe, K. (2013). Taking turns: Reciprocal self-disclosure promotes liking in initial interactions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(5), 860–866. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2013.03.017>
- Tabachnick, B. G., and Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics, 5th ed. In *Using multivariate statistics, 5th ed.* Allyn and Bacon/Pearson Education.
- Waring, E. M. (1987). Self-Disclosure in Cognitive Marital Therapy. In V.J. Derlega and J. H. Berg (Eds.), *Self-disclosure: theory, research, and therapy*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4899-3523-6_13
- Waring, E. M., Holden, R. R., and Wesley, S. (1998). Development of the Marital Self-Disclosure Questionnaire (MSDQ). In *Journal of Clinical Psychology* (Vol. 54, Issue 6, pp. 817–824). John Wiley and Sons. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4679\(199810\)54:6<817::AID-JCLP9>3.0.CO;2-D](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(199810)54:6<817::AID-JCLP9>3.0.CO;2-D)
- Willems, Y. E., Finkenauer, C., and Kerkhof, P. (2020). The role of disclosure in relationships. *Current Opinion in Psychology*, 31, 33–37. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.07.032>
- Zarei, E., and Sanaeimanesh, M. (2014). The effect of self-disclosure skill training on communication patterns of referred couples to counseling clinics. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 8(3), 50–57.

Not

Makalenin ikinci yazarı olan sevgili arkadaşımız Pınar ELMAS'ı hakem değerlendirmesi sürecinde ani bir şekilde kaybetmiş olmaktan dolayı çok üzgünüz.

Teşekkür

Makalenin değerlendirilmesi sürecindeki yararlı önerilerinden dolayı hakemlere ve düzenlemeler sırasında desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Yaşar KUZUCU'ya teşekkür ederiz.